

Standartizuoti lietuviškos brailio sistemos ženklai

I. Brūkšnys

Brūkšnys brailijo raštu rašomas nurodytais atvejais is abiejų jo pusiū praleidžiant po langelį ir vartojamas:

1. Tiesioginėje kalboje, þVZ...

- Ka veiki? - paklausė jis.

卷之三

Pastaba. Po taško, kablelio ar kitų skyrybos ženklų esančio brūkšnio negalima rašyti eilutės pradžioje, kad nekiltų abejonių, jog juo pradedama tiesioginė kalba.

2. Kai praleista sudurtinio tarinio jungtis, pvz.: Vilnius – Lietuvos sostinė.

卷之三

3. Nurodant kelio krypti, pvz.:

Važiuojame autostrada Vilnius =

卷之三

Kaunas.

卷之三

תְּנַשֵּׁא בְּנֵי כָּל־עֲמָדָה וְבְנֵי כָּל־עֲמָדָה

4. Nurodantlaiko atkarpa (gyvenimo, valdymo datos), þvz... Kristijonas Done laitis

CULTURE AND CIVILISATION IN CHINA

(1714 - 1780)

卷之三

5. Dvikalbiuose žodynuose tarp pagrindinio ir aiškinamojo žodžių, pvz.:

Mutter f – motina (vok.)
Mutter f : .. ::::: ::::: ::::

Šiuo atveju dabar nerašomas, žodžiai spausdinami skirtingais šriftais.

6. Brailio raštu knygų arba žurnalu turiniuose tarp straipsnio pavadinimo ir autoriaus pavardės (arba atvirkščiai) po taško rašome brūkšnį, pvz.:

Juodieji gandrai. – Juozas

... : .. ::::: .. ::::: :

7. Kai straipsnyje ar pranešime pateikiamas išvados ar siūlymai, vietoje nesumumerotų punktų, iš trečio langelio rašome brūkšnį. Norint paryškinti, ji galima rašyti antru penktu taškais.

4. Užrašant įvairius matus, kai yra tiek arba tiek, pvz.:
4–5 cm
... : .. ::::: .. ::::: :

5. Mišriuose raidžių ir skaičių junginiuose, pvz.:
Ekspo-99
... : .. ::::: .. ::::: :

6. Mokantis morfolgijos - žodžio dalims išskirti brūkšnelis rašomas iš vienos kurios pusės nepraleidžiant langelio, pvz.:
Lietuviu kalbos daiktavardžiu

Defisas ir brūkšnys dažnokai esti nebeskiriami savo reikšmėmis, supainiojami. Defisas yra savarkiškas skyrybos ženklas. Defisas arba brūkšnelis yra žodžio dalių kėlimo iš vienos eilės į kitą ženklas, arba jungiamasis ženklas tarp dviejų žodžių ir rašomas iš abiejų pusų nepraleidžiant lavelio. Būna atvejų, kai langelis praleidžamas tik iš vienos ar kitos pusės. Rašymo pavyzdžiai:

1. Žodžio dalies kėlimui į kita eilutę. Po skiemens prieš brūkšnelį lanelis nepraleidžiamas.
2. Jungiamasis brūkšnelis tarp dviejų lygiaverčių savo prasme žodžių, pvz.:

Vokiečių-lietuvių kalbu žodynai.
... : .. ::::: .. ::::: :

3. Tarp mergautinės ir ištekėjusios moters pavardžių, tarp slapyvardžio ir pavardės, pvz.:

Vincas Krėvė-Mickevičius
... : .. ::::: .. ::::: :

4. Užrašant įvairius matus, kai yra tiek arba tiek, pvz.:

4–5 cm
... : .. ::::: .. ::::: :

5. Mišriuose raidžių ir skaičių junginiuose, pvz.:
Ekspo-99
... : .. ::::: .. ::::: :

6. Mokantis morfolgijos - žodžio dalims išskirti brūkšnelis rašomas iš vienos kurios pusės nepraleidžiant langelio, pvz.:
Lietuviu kalbos daiktavardžiu

pirma jā linksniuotę sudaro žodžiai su galūnėmis -as, -is, -ys.
... : .. ::::: .. ::::: :

Nagrinėjant žodį dalimis, pvz.:
Tarptautinis – tarp – priešdėlis,
–taut – šaknis, –inis –
priesaga su galūne. Žodžio dalis
sujungė gauname tarp-taut-inis.

7. Matematikoje definis turi minuso reikšmę ir rašoma:

$$10 - 5 = 5$$

8. Jeigu atsiduria greta vienas kito brūkšnys ir minusas, tai prieš minusą rašome išpėjimo ženklelj, žymimą penktą tašku. Tai pasitaiko įvairaus pobūdzio statistinėse lentelėse.

9. Užrašant sutrumpintai metus:

2003–04 m.

III. Įstrižas brūkšnys

Vis dažniau pradedamas naudoti įstrižas brūkšnys, brailio raštų rašomas trečiu ketvirtu taškais.

1. Nepraleidus langelio tarp dviejų lygiaverčių savokų, pvz.:
Kraštotyros/tiflotyros straipsnių rinkinys.

2. Adresuose kampinio namo numerui užrašyti, pvz.:

Labdarinių g. 7/11

3. Sutrumpintai užrašyti žurnalo numeriui, pvz.:

Mūsu žodis, 2003/9

4. Žurnalui ir laikraščiui einamujų metų ir nuojuoleidimo pradžios tėstinių numerių užrašymui, pvz.:
Mūsų žodis, 2003 9/536

5. Bibliografijoje įstrižas brūkšnys rašomas iš abiejų jo pusiu praleidžiant po langeli, pvz.:

Wolf, Tony. Miško pasakos / iš italu k. vertė Algimantas Gudaitis.

6. Užrašant ilgio matą per laiko vienetą, pvz.:
n/val.

km / val.

7. Istrižas brūkšnelis pasitaiko internete, tinklalapių adresuose, rašomas nepraleidžiant langelių, pvz.:

www.radiovaticano.org/lituano

IV. Apostrofas

Apostrofas naudojamas žodžių sutrumpinimams. Brailijo raštu jis rašomas trečiu tašku. Apostrofas ypač dažnai pasitaiko romantu bei esperanto kalbose, sutrumpinus artikelius la, le, po kuriu žodžiai prasideda balsiu, rašoma nepraleidžiant langelio, pvz.:

L'arte

Tas pat daroma iš su kilmės (bajoro, grafo) pavardės priedellių

de, p.vz.:

Žana d'Ark

Apostrofas pasitaiko ir lietiviškuose tekstuose, kai pavardė rašoma užsienietiškai, po apostrofo pridedant lietuvišką galūnę,

Denis Diderot's

V. Daugtaškis

Pasitaikės pradžioje pastraipos, daugtaškis pries žodį rašomas nepraleidžiant langelio, kiti ženklai (kabutė, skliaustelis) rašomi prieš daugtaški. Sakinio gale daugtaškis rašomas po pas-
kutinio žodžio. Kiti ženkai (kabutė, skliaustelis, kablelis, dvišaškis, žvaigždutės ir pan.) rašomi po daugtaškio. Po klaustuko ir šauktuko rašome tik du taškus.

Bfallido fassio lensec kuperiuszj..... liu. rvzz.. [. . .]

VI. Skliausteliai

Literatūriniuose tekstuose sutinkami dveji skliausteliai: literatūriniai arba paprastieji, rašomi antru, trečiu, penktu, šeštu taškais, laužiniai - pirmu, antru, trečiu, penktu ir antru, trečiu, ketvirtu, penktu, šeštu taškais. Laužiniai skliausteliai daugiausia naujojami žodžio patikslinimui arba atkūrimui, kuriuoms ir kas ijer-piamai teksta nuo save, tai ypač pasitaiko bibliografijoje.

VII. Signaliniai arba perspėjamieji ženklai

ženkla

Signalinis ženklas rodo, kad po jo esantis pagrindinis ženklas jau turi kitą reikšmę. Signalinius ženklus sudaro dvi grupės - džiujų lotyniškų raidžių požymio ženklos ir pagalbiniai perspejamių ženkrai.

1. Didžiosios raidės ženklas (ketvirttas šeštas taskai) mums yra jau įprastas, todėl plačiau neaptarinesime, sutinkamas matematikoje, romėniškuose skaitmenyse. Lietuviškame brailio tekste didžiosios raidės ženkla naudojame tik išmintinai atvejais, kai reikia atskirti tikrini daiktavardį nuo bendrino, pvz.:

Šiandien buvau sutikęs Briedi.

2. Penktas taškas rašomas prieš ženklus, kurie turi kitą reikšmę negu skyrybos ženklai, pvz.:

90° 15° 30°
-10 ° C

3. Penktą tašką rašome norėdami minuso ženkla atskirti nuo brūkšnio, pliusą - nuo šauktuko, lygybės ženkla - nuo skliaustelio, kai jie yra greti vienas kito.

4. Penktas taškas turi ir perkėlimo į kitą eilutę reikšmę: natose -takto dalies, matematiikoje - kokių nors skaičių junginių dalies.

5. Svetimos kalbos žodžius arba sakinius, parašytus tų kalbu raidėmis, iš abiejų pusiu išskiriame specialiu ženklu: pirmame lan-gelyje penktas taškas, antrame - antras taškas. Tie patys taškai i

pabaigoje, pVZ.

Ich weiss nicht, was soll es
bedeuten - vokiškai: aš nežinau,
ka tai gali reikšti.

VIII. Pagalbiniai teksto ženklai

1. Reginčių rašte pajudintus žodį, žodžių grupę, apibrėžima arba taisykle išskiriame specialiu ženklu, rašomu ketvirtą, penktą, šeštą taškais. Jis rašomas iš abiejų žodžio ar sakinio pusiu: skyrybos ženkli - pojo, pvt..

Tifloteknika yra tiflogijos dalis, apimanti kompensacinių

priemonių kūrima ir tai kyma.

neregiams bei silpnaregiams

2. Smulkiaus šriftu teksta iš abiejų pusiu išskiriame ženklu, rašomu trečiu penktu taškais, t. y. žvaigždutėmis.

Pabaigoje jis rašomas po skyrybos ženklo.

IX. Žvaigždutės

⋮⋮⋮

Tekste prieš žvaigždutę ir prieš nuorodos paaiškinimą vienam langelyje rašome šeštą tašką, kitame - trečią penktą. Jeigu yra daugiau, dvi ar trys žvaigždutės, seštą tašką rašome tik prieš pirmąjį. Skyrybos ženkliai, išskyrus kabutes, skliaustelius ir daugtaški, rašomi po žvaigždutės. Jeigu brailio rašto puslapyje yra daugiau negu trys nuorodos, tada patogiau rašyti skaitvardžius su skliausteliu, pvz.:

1), 2), 6)

⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮

Nuorodos rašomas ne puslapio apačioje, bet pačiamė tekste, įtrauktai, iš septynto ir penkto langelių. Šitaip yra pratogiau jas rašyti ir skaityti. Tik nuorodas po antraščiu ir pasitaikančias eiliuotame tekste, aiškiname puslapio pabaigoje.

X. Brailio abécélės

1. Lietuviška brailio abécélė

a	a	b	c	č	d	e	ē	f	g
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
h	ı	ı	y	ı	k	l	m	n	o
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
r	s	š	t	u	u	ū	v	z	ž

2. Tarptautinė brailio abécélė

a	b	c	d	e	f	g	h
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
ı	k	l	m	n	o	p	q
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
r	s	t	u	v	w	x	y
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
z							

3. Umliautai

ä	ö	ü
⋮	⋮	⋮

Standartizuoti lietuviškos braililio
sistemos ženklai

Tiražas 200 egz.

Išleido ir spausdino UAB "Braililio spauda", Naujarduko g. 91,
03202 Vilnius, tel. (8-5) 2163863